

Era Val d'Aran, un nau marc enes Cincaus Jornades de Mercats Emissors

Es empresaris deth sector toristic poirà promocionar es sòns productes en exterior de manera dirècta

III Eth pròplèu 7 d'octobre se haràn en Betren, es cincaus Jornades de Mercats Emissors. Aguestes, que per prumèr viatge se pòrten enta-

ra Val d'Aran, permetèràn as empresaris e restauradors aranesi comercialisar e promocionar es sòns productes de manera dirècta en tot con-

tactar damb es responsables deth Centre de Promociòn Toristica (CPT), que "Torisme Catalonha" a en: França, Reine Unit, Suècia, Finlàndia,

Benelux e Païsi der Èst d'Europa. Es interesats auràn de concertar era sua visita entà poder èster recebuts pes sòns directors.

Betren serà er endret en qué se desvoloparàn es Jornades de Mercats Emissors

Eth Caoc celèbre eth siesau Amàs Occitanocatalan

Eth Baish Aran acuelh, un an mès, es actes d'aguesta edicion

Era passada dimenjada se celebrèc en Baish Aran era siesau edicion der Amàs d'afraiment Occitanocatalan. Aguesta siguec organizada, un viatge mès, peth CAOC (Centre d'afraiment Occitanocatalan), que compde damb delegacion en parçan.

Entre es actes que se portèren a tèrme, cau remarcar eth sopar que se hec dissabte ena sala poliesportiva de Bossòst e que compdèc damb un centenar de persones, ua vrepada que siguec animada peth grop Cobla Resso d'Igalada e eth mag

Fer-man de Manresa.

Eth dimenge ath torn de meddia, dejà en Les, dempús dera missa que se hèc ena Glèisa de Sant Joan, s'amassèren toti es grops de dances participaires en Amàs ena Plaça deth Haro. Aquiu s'aufric un hestau de musica e balhs folklorics damb era preséncia des grops de dances araneses.

Un dinar posterior ena sala polivalenta de Les, precedic ath darrèr acte der Amàs d'enguan que siguec un cafè-concèrt a cargue dera cantaira aranesa Lúcia.

Era societad de Caça e Pesca dèishe d'anar 200 faisans e 300 perdics

IV Cada an es sòcis dera Societat de Caça e Pesca dera Val d'Aran, en tot coincidir damb era dubertura dera sason entara caça menor, dèishen d'anar faisans e perdics entà poder començar a practicar aquest tipe de caça.

Enguan s'an liurat un totau de dus cents exemplars de faisans e tres cents de perdics. Es endrets a on s'a hèt aquesta repoblacion an estat: Canejan, Bausen, Bossòst, Vilamòs, Arres, Vila, Vilac e eth solan de Betren. Era deishada d'anar se hè diversificada entà qu'es caçaires poguen practicar aquesta activitat esportiva en quinsevolh punt dera Val.

MIRALHEM-MOS

VIII Aguesta setmana mo'n vam tà un cornèr dera Val qu' encara saueve toti es sòns encants e mistèris. Un d' aguesti mos traslade as prumèri ans d'aguest sègle, quan era vida non ère pas com ara senon plan mès dura tàs abitants dera montanha. A despiet d'açò, era solidaritat entre vesins hège possible superar moltes des dificultats e compensaue es malurs dera vida. Atau siguec qu' en Bausen es vesins bastiren -hè ja un pilèr d' ans- un petit cementèri civiu, pr' amor dera arbitrariedad deth poder gleisèr e era negatiua deth caperan que non permetec enterrar ua vesia deth pòble en cementèri catolic.

ERA ENTREVISTA

Mari Pau Gómez

RESPONSABLA DER ARCHIU ISTORIC

“Era Querimònia ei eth document més important e més antic que se trape en Archiu”

Silvia Puértolas
Arròs

Er Archiu istoric dera Val d'Aran, plaçat ena casa deth Senhor d'Arròs, ei dubèrt ath public des deth passat mes de junh. Era responsabla deth madeish, Mari Pau Gómez, mos introdusís en çò que ja i podem trapar.

Silvia Puértolas. Actuaument, era sua faena en qué consistís?

Mari Pau Gómez. Sò era responsabla der Archiu Istoric. Era mia faena ei salvaguardar e classificar era documentacion dera Val d'Aran que se trape depositada ath laguens. **S.P.** Guaire temps hè que trabalhe ena classificacion der Archiu?

M.P.G. Des der an 1993. Siguèrem uns quate ans ubicats en Musèu, plaçat en Vielha, en ua sala que s'abilitèc coma Archiu. En junh d'enguan trasladèrem tota era documentacion qu'auiem entara bastissa dera Casa deth Senhor d'Arròs.

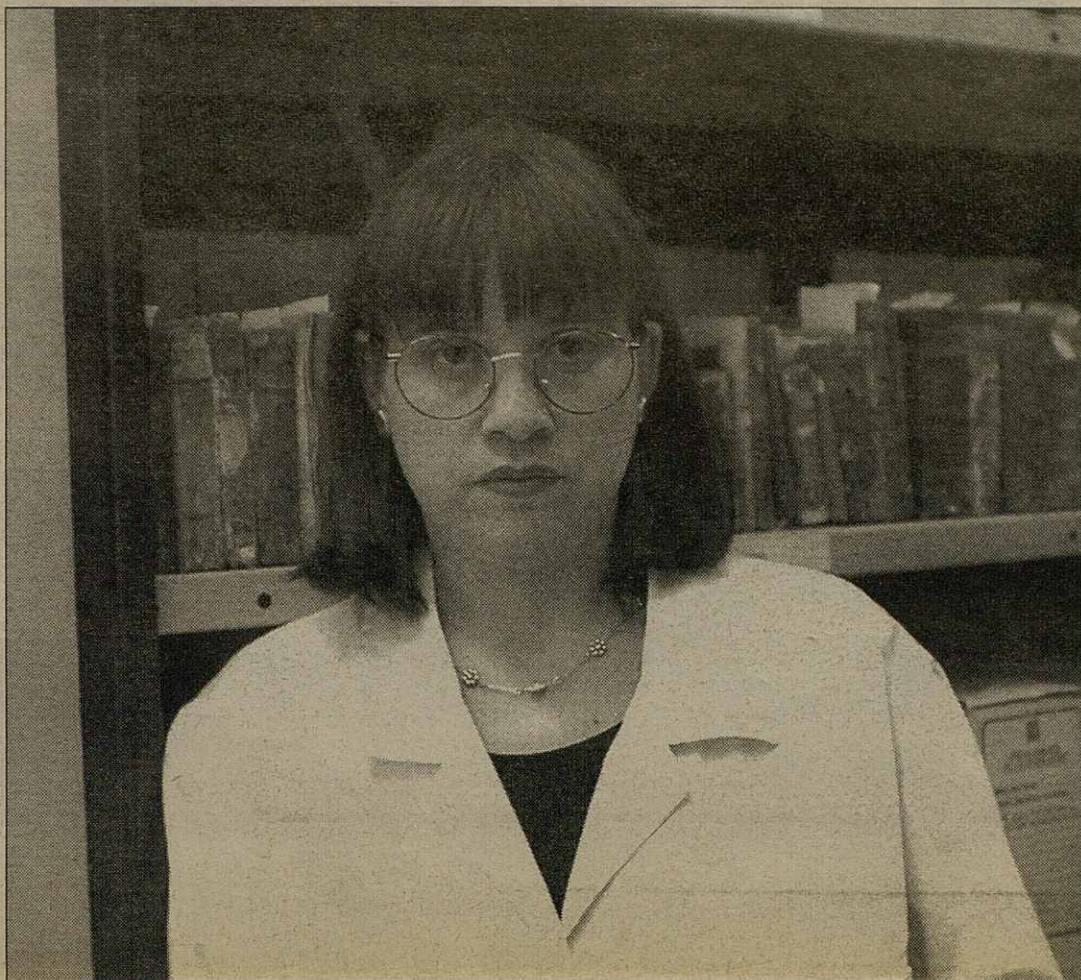
S.P. Mos parle dera istòria d'aguesta bastissa.

M.P.G. Ei ua construccion que date der an 1820, segontes ua inscripcion que i trapam ena portalada. Conde era legenda que la bastic eth Senhor Ademà, entà contentar era sua hemna que li demanèc que volie auer ua casa en pòble. Aguest Senhor ère coneishut perque auie fòrça bestiari. Tanben se conde qu'ath laguens dera casa i auie ua cramba plia de monedes d'òr e que quan auie de pagar a quauquarrés lo portaue entad aguesta. Legendes qu'an anat tant enlà, coma que se ditz qu'es quate colones dera façada principau son plies d'aguestes monedes. Segontes se ditz en Arròs, ère un Senhor tant arric que cada viatge qu'anaue entà Barcelona en cada endret a on s'arturaue entà reposar, auie casa dera sua propietat.

S.P. Ara eth laguens dera casa a documentacion plan importanta. Mos explique qué i podem trapar.

M.P.G. Aciu auem diuersi tipus de hons documentaus, ja sigue dera administracion locau, patrimonius, personaus e colleccions.

S.P. Mos concrete un sinhau.

SILVIA PUÉRTOLAS

M.P.G. Laguens dera documentacion dera administracion locau i trapam era pròpia deth Conselh Generau des sòns inicis en segle XIV enquiath moment. Tanpòc i manque era documentacion des ajuntaments. Per çò que tanh as hons patrimonius, que son es pròpies d'ua casa, n'auem ues catorze que mos an arribat de diuersi pòbles. Era més importanta ei era de Joanchiquet de Vilamòs formada per 22 pergamins, 217 llibres de tematica religiosa e uns 2400 documents de tot tipe. En aguesti documents s'i contemplan capítols matrimonius, compravendes de cases, correspondéncia privada, passapòrts, otorgaments... Per ua auta part, laguens der Archiu, compdam damb quate hons personaus, qu'an recopilat particulars ath long deth temps, coma ei eth cas d'ua de partitures musicaus. En un darrèr apartat tanben disposam de colleccions en qué i trapam pergamins, un hons fotografic...

S.P. Eth materiau cedit per particulars, lo poiràn recuperar?

M.P.G. Era persona ac da en

diposit entara sua conservacion e nosati hèm eth sòn tractament, ac inventariam... tot e que quan lo volguem recuperar se les tornarà. Molta gent auie aguesta documentacion enes humaus de casa e en fòrça cassi desconeishien era sua importància. Er Archiu en aguest sentit les da era possibilitat de conèisher çò qu'an en patrimoni.

S.P. Guaira documentacion i a archuada en aguesti moments?

M.P.G. Documents en papèr n'auem comptabilisat un totau de 9.658, tot e qu'encaira en recebem dia a dia. En pergamins n'auem 225. Tanben compdam damb 316 llibres, dus grabats e un sagèth reiau de Carles II.

S.P. Un des documents importants que se trapen ath laguens ei era Querimònia.

M.P.G. Ei eth més antic qu'auem. Era Querimònia, ei eth document més important dera Val perque en era se recuelhen toti es privilègis otorgats peth Rei Jaume II as aranesi en an 1313. Aquiu i trobam redactats es drets sus es tèrres, cases, uarts, mòles... En aguest madeish document

ja se les reconeishie eth regim economic familiar dera “Mieja Guadangeria”, en qué s'establie un regim de comunitat limitada de bens. Tanben se i contemple çò que se nomena “Torneria”, segontes eth quau, quan ua persona volie véner un ben mòble, l'auie d'aufrir en prumèr lòc as sòns germans o parents més propers e se non lo volien aquerir alavetz ja le podie oferir a quinsevolha auta persona. Ena Querimònia tanben ja se hè quauqua referéncia ara existéncia deth Conselh Generau.

S.P. Pendent aguesti darrèri ans a on s'a conversat aguest document?

M.P.G. Era Querimònia se trape ath laguens der Armari des Sies Claus, considerat coma er Antic Archiu, amassa damb ua auta documentacion deth Conselh Generau en qué s'includissen es auti privilègis autrejats enquiath segle XVIII. Er armari ère conservat ena antiga rectoria de Vielha. Quan aguest se trasladèc entath Musèu dera Val d'Aran entà èster exposat era documentacion passèc as dependéncias deth Musèu.

S.P. Quinsevolh que volgue

PERFIL

Mari Pau Gómez Ferrer, neishec en Lhèida en an 1964. Ei licenciada en geografia e istòria generau pera Universitat de Barcelona e per Estudi Generau de Lhèida. Pòrte viuient ena Val d'Aran nau ans e arribèc en parçan entà portar a tèrme er inventari des archius municipaus enes ans 1989 e 1991 per encargue dera Generalitat de Catalonha. Des de qu'arribèc en Aran a trabalhat en aspèctes vinculats damb eth sòn auiatge culturau, entre eri eth Musèu Etnologic. En an 1993 eth Conselh Generau, l'encomanèc era faena de portar er Archiu Istoric plaçat alavetz en Musèu dera Val d'Aran.

consultar documents en Archiu a bèra limitacion?

M.P.G. Es investigadors que venguen an accès a quasi tota era documentacion. Auràn bèth impediment ena documentacion patrimoniu dat que bèra familia a depositat es documents més non vò que siguen consultats, més ei en cassi molt concrèts en que non se i poirà accedir.

S.P. Entà cedir documents ar Archiu qué s'a de hèr?

M.P.G. S'an de mèter en contacte damb nosati, remassarà era documentacion, la tractaram, la inventariaram e la salvaram.

S.P. Qué i trapam més ena Casa deth Senhor?

M.P.G. Era major part der edifici ei Archiu; tanben auem ua sala de consulta e ua biblioteca especializada en tèmes sustot d'istòria.

S.P. Quina documentacion importanta les a d'arribar ara?

M.P.G. En aguesti moments mos manque tot çò der Ajuntament de Vielha-Mijaran, ua des mes voluminoses, e que portarà fòrça treball.

S.P. E era darrèra que les a arribat quina a estat?

M.P.G. Ei era des camèras agràries de Vielha, Naut Aran, Les e Bossòst que va des ans seishanta a començaments des nauanta.

JAUME VILALTA
President
CRISTINA COLL HUIX
Directora general

VICENT SANCHIS
Director
LLUÍS MARTÍNEZ
Subdirector
Redacció:
SILVIA PUÉRTOLAS

Producció tècnica:
JORDI PELÀEZ
Publicitat:
ALBERT BORRÁS
JORDI RIBAS

Centrala Tel.: 93-316 39 00 - Fax: 93-316 39 36
Publicitat Tel.: 93-316 39 23 - Fax: 93-316 39 25
Subscriptors Tel.: 93-316 39 44 - Fax: 93-316 39 15
Distribució Tel.: 93-316 39 16 - Fax: 93-316 39 15
Consell de Cent, 425 - 08009 Barcelona

Telèfons a la Vall d'Aran
Redacció: 909 50 92 02
Publicitat: 908 69 29 50

DI: B20.249-1976
DIFUSIÓ CONTROLADA PER L'OJD

Es Jornades anuaus de Mercats Emissors enguan tanben arribaràn ena Val d'Aran

S'a adreçat ua carta a toti es empresaris deth sector toristic entà poder promocionar es sòns productes en exterior

Silvia Puértolas
VIELHA

Eth pròplèu dimèrcles 7 d'octobre Betren serà un des escenaris de Catalonha enes cincaus Jornades des Mercats Emissors.

En tot èster eth primèr viatge qu'aguesti mercats arriben entara Val d'Aran, serviràn entà qu'es empresaris deth sector toristic deth parçan, poguen comercialisar e promocionar es sòns productes en exterior en tot contactar, de manèra dirècta, damb es responsables deth Centre de Promocion Toristica (CPT) que Torisme de Catalonha a en França, Reine Unit, Suècia, Finlàndia, Benelux e Païsi der Èst.

Aguesti país, representadi enes Jornades, son es principaus emissors de Catalonha. Ei atau qu'es empresaris aranesi qu'agen interès especiau en promocionar eth sòn producte en quinsevolh d'aguesti endrets auràn de hèr ua resèrva prèvia en Conselh Generau d'Aran entà poder èster recebut pes directors des CPT.

A excepcion de França, a on ja i a mèis coneishement deth mercat per part des empresaris aranesi, era rèsta de país que seràn representats en aguesta edicion, an de servir entà qu'eth sector toristic deth parçan pogue entrar en mercats fòrça dubèrts dat que practicament non se i a trabalh de manèra dirècta. Coma exemples clars trapam eth Reine Unit, grani consumidors der esquí o eth Centre Europèu, un mercat interessant per çò que tanh as esports d'aventura e natura en generau.

Aguestes Jornades que se hèn un viatge ar an, enguan se portaràn tanben entà Barcelona, Lhèida, Tarragona e Girona.

Es actes previsti entad aguest dia començaràn de bon matin damb era inauguracion e ua presentacion de

Era Val d'Aran tanben serà presenta ena Fira Expotural 98

toti es mercats emissors qu'explicaràn un per un es caracteristiques, tendències e estadistiques de toti eri. Un viatge s'agen dat a conèisher se portarà a tèrme ua ponència que virarà ath torn deth Miei ambient e eth creishement toristic en airaus de montanha. Era ponència correrà a cargue deth professor universitari expèrt en tèmes de Miei Ambient, Xavier Campillo.

Des de "Torisme Val d'Aran" e "Torisme Catalonha" s'a adreçat ua letra damb eth programa e eth huelheton d'inscripcion, a toti es empresaris e otelèrs, tà poder participar tant enes actes deth matin coma enes entrevistes personalisades que se haràn ath long dera tarde.

Eth Conselhèr de Torisme, Joan Batalla, remèrque era importància qu'a qu'ues jornades d'aguestes caracteristiques se pòrten per primèr viatge entara Val d'Aran: "Pensi qu'eth hèt qu'aguestes jornades se pòrten entà Aran demòstre era creishementa importància deth sector toristic aranesi per çò que hè ara recepcion de visitants en país, especiaument enes zònes de montanha".

Expotural 98

Pendent eth mes d'octobre era Val d'Aran tanben serà presenta ena exposicion Expotural 98, damb un estand pròpi de "Torisme Val d'Aran".

Aguesta Fira anuau, ei adreçada ath torisme rurau e aufrís activitats vinculades

damb er entorn naturau, pendent es dimenjades e es esports d'aventura. Per çò que hè as caracteristiques deth pavellon a on se plaçarà Expotural 98, cau d'èder que compdarà damb ua zòna d'exposicion de cinc mil mètres quarrats e vint mil mètres quarrats d'espaci d'activitats demostratiues, divulgatiues e participatiues.

Ath laguens des actes organissats pera pròpia Fira, Aran aurà un papèr destacat damb era sua participacion en diferents jornades techniques. Aguest ei eth cas d'ua jornada que se destinarà exclusivament ara promocion dera comarca.

Era Fira, que passe pera sua quatau edicion, començarà eth 22 d'octobre e se clausurarà eth dia 25 en recinte

firau de Las Rozas en Madrid.

Era zòna centre d'Espanha ei considerada coma un des principaus mercats de client familiar, en tot tier en compde es darrères donades facilitades pera Conselheria de Torisme, ei per açò que segontes aguesta madeisha Conselheria, ei importanta era participacion d'Aran ena fira.

Eth Sindic, Carlos Barrera, se desplaçarà tà Expotural entà participar en ua des ponències previstes.

Nau estudi

Per ua auta part, eth Conselh Generau amassa damb era Facultat de Biologia dera Universitat de Barcelona trabalhen en un projècte qu'implique a totes dues parts ena preparacion d'un atlas d'amfibis e reptils dera Val d'Aran.

En aguest sentit era Facultat de Biologia adrecèc en sòn dia ua memòria descriptiva en tot sollicitar era signatura d'un convèni de collaboracion entara elaboracion d'aguest atlas. Tot e qu'aguest convèni se poderie signar ben lèu, es objectius que se vòlen artèrner damb aguest projècte passen pera realissacion d'un inventari des espècies d'amfibis e reptils dera Val d'Aran, era determinacion der estat de conservacion en cas de cada espècia o es airaus enes que se poguen trapar.

Es trabalhs entà poder arribar a hèr er atlas auran ua durada de dus ans e miei en tot tier en compde era dificultat que supause amiar entà dauant eth projècte. Er equip que trabalharà ena sua elaboracion son, toti eri, biolègs que pertanhen ara Universitat de Barcelona. Un viatge recopilada tota era informacion s'editarà ua publicacion tant en aranesi coma en catalan. Eth còst totau poderie arribar a artèrner es dus milions de pessetes.

**ENTÀ
ANONCIS
TRUCAR
TATH
TELEFON
908.69.29.50**

**apren
ARANÉS**

**Classes d'Aranés entà toti
en BARCELONA**

**apren
ARANÉS**

CORS 98-99

**Classes d'Aranés
entà toti en
BARCELONA**

**NIVÈU A (orau).- Entad aqueri que volguen
aprèner a parlà-lo (60 ores).**

**NIVÈU B (Aprentissatge dera ortografia).-
Entàs que saben parlà-lo e volen aprèner a
escriuè-lo (60 ores).**

**Preparacion tà examens dera Junta
Permanenta d'Aranés.**

Conselh Generau d'Aran

COL. LABORACION:
 **Generalitat de Catalunya
Direcció general de Política
Lingüística**

Se libèren 200 faisans e 300 perdics entara practica dera caça menor

Redaccion
VIELHA

Cada an, era Societat de Caça e Pesca dera Val d'Aran, en tot coincidir damb er inici dera sason entara practica dera caça menor, hè era deishada d'anar d'un nombre d'exemplars de faisans e perdics.

Enguan, diuersi sòcis dera Societat, an portat a tèrme un viatge mès aguesta actuacion. Segontes eth sòn secretari, Pedro Díaz, era setmana passada se liurèren 200 faisans en tot qu' aguesta setmana

s'an deishat anar 300 perdics.

Era deishada d'anar de faisans e perdics s'a hèt practica-ment per tota era zòna de caça controlada dera Val d'Aran; des de Canejan, passant per Bausen, Bossòst, Vilamòs, Arres, Vila, Vilac e eth Solan de Betren.

Damb eth liurament d'aguestes espècies, es caçaires pòden practicar era caça menor e ara ora méter a punt es sòns gossets que dempús se destinen, en fòrça cassi, entara caça dera perdic "chèrra". Ei atau coma comence era sason entà multi practicants d'aguest espòrt.

Segontes era experiéncia d'ans en darrèr, eth faisans, ei un des animaús damb mès probabilitats d'acimatà-se ar iuèrn e lo passe sense massa problèmes. Ei per açò qu'aguesta espècia ei ua des que se libèren.

Era dubertura dera caça menor ei justament ua setmana abantes qu'era deth sanglièr. Ei per açò qu'a partir d'aguesta data es aficionats de totes dues especialitats se decanten per ua o auta modalitat. Cau rebrembar qu'era practica dera caça menor ei dubèrta enquiath dia tres deth mes de gèr.

SILVIA PUÉRTOLAS

Es faisans e perdics se deishèren d'anar en diuersi punts dera Val

Retiren era fauna piscicola deth canau de Bossòst

Redaccion
VIELHA

Era setmana passada es sòcis dera Societat de Caça e Pesca amassa damb era Guarderia Forestau deth Conselh Generau d'Aran, retirèren deth canau de Bossòst tota era fauna piscicola existenta. Aguesta actuacion se hec entà poder portar a tèrme era neteja a hons deth madeish en tot salvar es peishi que i viuen.

En tot aprofitar qu'era empresa propietària dera centrau hidroelèctrica de Bossòst, qu'explòte eth canau, ère en descargue e qu'es nivèus d'aigua quedauen fòrça baixi, se recuperèren cent vint-e-sies cabilacs e vint-e-sies trueites. Es exemplars se deishèren anar posteriorment en arriu Garona.

Eth canau ei uedat apruprètz cada tres ans, moment en qué se hè aguesta operacion entà salvar era sua fauna piscicola.

Aguest canau, torne a auer gessuda en arriu Garona, ei per açò que cada viatge que se retiren es peishi, ath pòc de temps, es madeishes espècies lo tornen a repoblar. Eth nombre de trueites e cabilacs que s'an trèt aguest viatge ei practica-ment eth madeish qu'ans en darrèr, ei per açò qu'era repoblacion en aguest punt se hè tota soleta. Cau rebrembar, qu'eth cabilac ei ua espècia protegida en Catalonha e qu'era sua pesca ei penalizada damb ua multa de cinc mil pessetes per exemplar e ua sancion corresponenta ara captura d'un exemplar protegit.

SILVIA PUÉRTOLAS

Enguan s'an retirat cabilacs e trueites

telefons d'interès generau

64 18 01	Conselh Generau d'Aran	Cò de Saforcada	(25530 Vielha)
64 18 15	Musèu Val d'Aran	Major, 36	(25530 Vielha)
64 18 15	Ecomusèu de Vilamòs	Major, s/n	(25551 Vilamòs)
64 18 15	Musèu S. Joan d'Arties	Ctra. Baquèira, s/n	(25599 Arties)
64 00 80	Pompièrs Val d'Aran	Ctra. Nacionau, 230	(25530 Vielha)
64 00 04	Espitau Val d'Aran	Espitau, 5	(25530 Vielha)
64 82 29	Dispensari medicau - Les	Pl. dera Glèisa, s/n	(25540 Les)
64 82 11	Dispensari medicau - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)
64 53 88	Farmàcia Palà - Baquèira	Edif. Campalías, s/n	(25598 Baquèira)
64 43 46	Farmàcia Palà - Arties	Ctra. deth Pòrt, s/n	(25599 Arties)
64 23 46	Farmàcia Català - Vielha	Avda. Pas d'Arrò, s/n	(25530 Vielha)
64 25 85	Farmàcia Palà - Vielha	Sentin, 1	(25530 Vielha)
64 20 39	Farmàcia Moralejo - Bòrdes	Antecada, s/n	(25551 Es Bòrdes)
64 82 07	Farmàcia Almansa - Bossòst	Eduardo Aunòs, s/n	(25550 Bossòst)
64 72 44	Farmàcia Almansa - Les	Querimònia, 3	(25540 Les)
64 12 91	Parròquia de Salardú	Sant Andreu, 1	(25598 Salardú)
64 00 21	Parròquia de Vielha	Pas d'Arrò, 8	(25530 Vielha)
64 82 53	Parròquia de Bossòst	Major, 31	(25550 Bossòst)
64 81 05	Parròquia de Les	Pl. dera Glèisa, s/n	(25540 Les)
64 20 44	Mòssos d'esquadra	Edif. Tressens baish	(25539 Betren)
64 80 14	Comissaria - Les	Ctra. de França, s/n	(25540 Les)
64 52 77	Guàrdia Civil - Baquèira	Parcatge Baquèira, s/n	(25598 Baquèira)
64 00 05	Guàrdia Civil - Vielha	Montcorbison, s/n	(25530 Vielha)
64 81 77	Guàrdia Civil - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)
64 72 29	Trafic - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)
64 01 75	Caserna militar - Vielha	Pas d'Arrò, s/n	(25530 Vielha)
64 20 88	Gasolinèra - Vielha	Ctra. deth Tunel, s/n	(25530 Vielha)
64 72 91	Gasolinèra - Era Bordeta	Ctra. N-230, s/n	(25551 Era Bordeta)
64 71 00	Gasolinèra - Pontaut	Ctra. N-230, s/n	(25549 Pontaut)
64 57 26	Infor. torisme Salardú	Balmes, 2	(25598 Salardú)
64 16 12	Infor. torisme Arties	Pl. Urtau, 26	(25599 Arties)
64 01 10	Infor. torisme Vielha	Sarriulera, 5	(25530 Vielha)
64 82 07	Infor. torisme Bossòst	Eduardo Aunòs, s/n	(25550 Bossòst)
64 72 44	Infor. torisme Les	Pl. der Ajuntament, s/n	(25540 Les)
64 44 55	Infor. Baquèira Beret	Nucleu Baquèira, s/n	(25598 Baquèira)
64 09 79	Gen. Iniciatives Turistiques	Avda. Castièro, 15	(25530 Vielha)
64 72 32	Deportur	Sant Ròc, 1	(25550 Bossòst)
64 24 44	Camins des Pirinèus	Pas d'Arrò Baishi, s/n	(25530 Vielha)
64 08 88	Escòla d'Equitacion	Ctra. França, s/n	(25530 Vielha)
64 28 64	Palai de Gèu	Eth Solan, s/n	(25530 Vielha)
64 81 57	Complexe esportiu Bossòst	Era Lana, s/n	(25550 Bossòst)
64 01 95	Parada de taxis (Vielha)	Pl. Sant Antòni, s/n	(25530 Vielha)
932 65 65 92	Coches de linha		
906 33 00 03	Informacion meteorologica		
900 12 35 05	Informacion carretèras		

Se clausura era dusau edicion der "Estiu Toristic Culturau"

Es actuacions an arribat en toti es pòbles dera Val d'Aran

Redaccion
VIELHA

En un acte, en qué i sigueren presentis representants des grops de dances aranesi, Es Corbilhuèrs de Les, Es Sautarèts de Bossòst, Era Còlha Santa Maria de Mijaran e es Fradins de Vielha atau coma es Joeni Pompièrs d'Aran, se barraue dijaus passat, ena Sedença deth Conselh Generau, era dusau edicion der Estiu Toristic Culturau.

Es grops, amassa damb era Cantaira Aranesa Lúcia, receberen de mans deth Sindic d'Aran, Carlos Barrera, que presidic era clausura, un rebrembe pera sua participacion enes actes qu'ath long der estiu an recorrit toti es pòbles dera Val d'Aran.

Barrera, arregraic eth treball que hèn toti es grops an darrèr d'an e hec ua mencion especiau ara Còlha de Santa Maria de Mijaran, en tot felicità-la pera sua trajectòria, ja qu'enguan celèbre eth vint-e-cincau aniversari dera sua fundacion. Tanben encoratgèc a toti eri tà que contunhuen damb era sua trajectòria en prò dera tradicion e cultura aranesa.

Cau díder qu'eth Conselh Generau a volut contribuïr a costejar es despenes anuaus que poguen auer aguesti

Ena clausura i sigueren es representants des grops aranesi participaires

grops en tot destinar ua partida d'un milion cent mil pesetes a repartir entre toti eri.

Ena clausura se hec tanben un reconeixement ara faena deth coordinador d'aguestes edicions, Quique Boya, per exit qu'a arrenhut er Estiu Toristic Culturau.

Actuacions

Ena edicion d'enguan s'an podut veir des de dances representatiues de Portugal, Euskadi, País Valencian as ja tradicionaus mercats noc-

turns qu'an recorrit diuèrsi pòbles d'Aran.

Espectacles de circ, grops d'abanèrs, dances e cançons araneses o grops gascons, an completat eth calendari der Estiu Toristic Culturau qu'a durat es mesi de Juriòl, agost e seteme.

Tanpòc i a mancat eth Hestau Folkloric Internacionau d'Aran, que se hec en Palai de Gèu de Vielha damb era presència de grops participaires deth Nepal, Itàlia, França, Republica Dominicana, Tahiti,

Congo e Aran.

An estat d'auti es actes qu'en aguesti mesi d'estiu an servit de punt de trobada tant dera gent deth parçan coma entà toti aqueri que i an estat de pas.

Aguest ei eth cas dera Corsa "Aran per sa Lengua", era Trobada d'Acordeonistes hèta en Les o eth Siesau Amàs Occitanocatalan deth Baish Aran, sense desbrembà-mos des visites guidades e concèrts deth Romanic Aranes.

agenda

Aguesta dimenjada, en Tredòs. Hèsta Major en aonor de Sant Còsme e Sant Damian.

A compdar deth 28 de seteme, en Tredòs. Inici deth 3au. Talhèr informatic "Infodiver". Informacion en telefon (973)64.44.87.

A compdar deth 28 de seteme, en Parador de Torisme de Vielha. Corsi de Promocion e Gestion Toristica. Informacion en telefon (973) 289.238.

Enquiath 30 de seteme, dubèrt eth periòde d'inscripcion as corsis de catalan entà adults. Nivèus : Cors entàs non catalanoparlants e cors auançat. Informacion en telefon (973) 64.18.01.

Enquiath 30 de seteme, dubèrt eth periòde d'inscripcion as Corsis de Gascon-Aranès ena Val d'Aran e Sant Beat. Informacion e Inscripcions en Conselh Generau e ena Association Patrimoine et Culture en Comminges-Val d'Aran.

Ena Glèisa de Sant Joan d'Arties. Exposicion sus era indumentària ena Val d'Aran pendent es segles XVIII e XIX. "De lin e de lan".

Era UE Bossòst guanhadora deth Prumèr Triangular Conselh Generau

Redaccion
VIELHA

Era Union Esportiva Bossòst s'adjudicà eth dimèrcles, eth prumèr trofeu Triangular de fòtbol Conselh Generau d'Aran que se disputèc en sòn Camp Municipau.

Aguest triangular amassèc as tres equips de fòtbol aranesi; era A. R. Les, eth F.C. Vielha e era U. E. Bossòst, en tot jogar, toti contra toti, partits de quaranta menutes cadun.

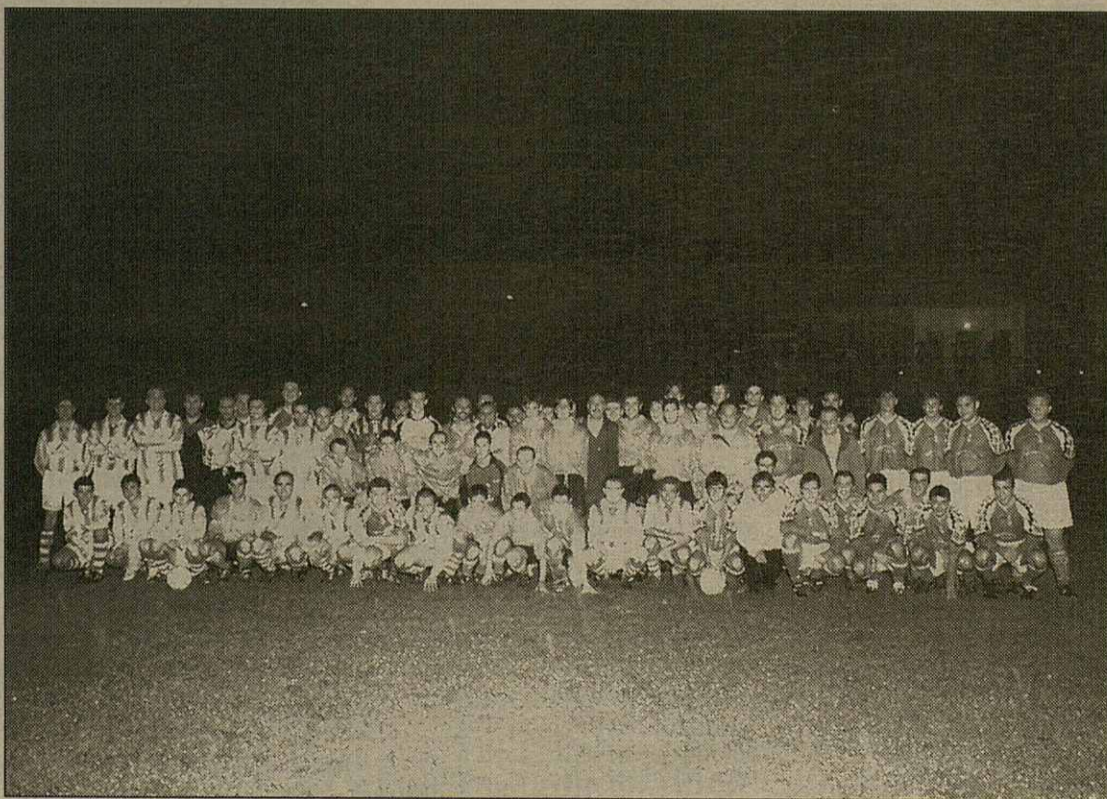
Eth prumèr partit, que se disputèc eth dus de seteme, enfrontèc era U. E. Bossòst e era A. R. Les e acabèc damb eth marcador de 3-1 a favor deth Bossòst. Eth mau temps obliguèc a postposar es auti enfrontaments.

Es dus partits que mancauen se jogueren aguesta setmana. Eth Fòtbol Club Vielha e era Associacion Recreatiua Les acabèren damb eth resultat de 2-0 a favor deth Vielha.

Eth darrèr partit siguec eth que definic ath guanhador deth triangular ja qu'eth Bossòst guanhèc per 2-1 ar equip deth Vielha.

Nau equipaments

Un viatge acabadi es encontres se liurèren es trofègi, que remassèren es capitants de cadun d'eri de mans deth Sindic d'Aran, Carlos Barrera, deth Conselhèr de Torisme, Joan Batalla, deth Conselhèr d'Espòrts, Jesús Rodríguez e der Alcalde de Bossòst, Felipe

Es tres clubs aranesi, damb eth logotip "Torisme Val d'Aran"

Delseny.

En aguest triangular se i poderen veir es nau equipaments que vestiràn es tres equips de fòtbol aranesi aguesta temporada. En eri i a estampat eth logotip "Toris-

me Val d'Aran" qu'a compdar d'ara portaràn aguesti tres clubs enes competicions que desputen. Aguesti equipaments, pagats peth Conselh Generau, an de servir segontes eth Sindic d'Aran, Carlos

Barrera: "entara promocion dera comarca dehòra d'aciú".

Era naua vestimenta, que s'entreguèc as clubs a començaments deth mes de seteme a mantengut es colors originaus de cada un d'eri.

bramau

Era talvèra

Patrici Poujade, professor d'istòria e d'occitan, ena Occitània francesa, ven de publicar, en francés, naturaument, un interessant estudi sus era Val d'Aran enes segles XVII e XVIII. Era sua explicacion pòrte ua polida reflexion sus es rasons geopolitiques qu'an conformat ena Val d'Aran un caràcter e ua personalitat particulara. Era sua especulacion ei entenedora e facila: eth hèt de víuer en un territòri de pertenença indefinida a possibilitat qu'es aranesi e era Val d'Aran s'acuelhessen en cada moment ath patron que mès les interessaue; s'ère naturauments orientat entà França, pertanhie as reis dera corona castelhana, se depenie eclesiasticaments deth Bisbe de Comenges, administratiuaments depenie d'Aragon, s'eth cap militar ère aragonés s'aplicaua era justícia catalana o francesa... era indefinicion constanta e er enfrontament continu e istoric de moltes possibilitats hège qu'era soleta opcion continua ath long des temps siguesse aquera fòrtament vinculada ath territòri. Un país petit coma Aran se convertie en clau des relacions e des des diuersi ambits de poder interessaue entà accedir as vesins damb es armes o entà seguir es sues actuacions per sistèms d'espionatge." Era question des limits non se plantege sonque entre es dues monarquies mès tanben

entre Aragon e Catalonha. Eth govèrn militar dera valea ei ath començament deth segle XVII deth ressòrt deth virrei d'Aragon "... en tot qu'entara justícia, s'apelaue ena Audiència reiau de Barcelona. Èm, entà totes aguestes autoritats, tan lèu de França, de Catalonha, d'Aragon que de Castelha, en ua zòna marginau des monarquies, encara mau dominada ara fin deth segle XVI, e deth quau era organizacion, medievau, n'assegure ua autonomia politica e religiosa, damb tot eth profit qu'en pòt trèir de depèner de dues autoritats diferents..."

Eth madeish Patrici Poujade a publicat, en occitan, un article ena revista Tèxtes Occitans, sus era situacion lingüistica dera Val d'Aran en segle XVII. Destaque qu'er aranés as nivèus oraus ère emplegat en un 95 % des comunicacions e sonque er 1% as nivèus escrits. "Lo gascon es, de segur la lenga de comunicacion de cada jorn entre los araneses e los gascons del reialme de França, botats en contacte per las transumàncias annadièras e pel comèrci". Per contra eth catalan ère fòrça mès emplegat as nivèus escrits e auie ua bona consideracion ena administracion. Eth francés ère tanben fòrça emplegat (40%) as nivèus escrits. Mès auie un baish estatus social. I èren tanben presents eth castelhan e eth latin mès, tot e

qu'auien ua nauta consideracion social, er usatge ère fòrça restringit. Tanben a nivèu lingüistic, per efecte des implicacions socials, sense dubte, se plantejauen situacions multiples que permetien opcions diuerses, depenent des circumstàncies, tot e qu'er aranés escrit ère sonque testimoniu. Era multiplicitat des opcions e des situacions permetie accedir ara que mès interessèsse. Era multiplicitat ère simbèu d'eleccion e de libertat.

Comparem damb era situacion actuala: un emplec der aranés abituau que s'amendris en comparacion damb eth segle XVII, mès sense cap tipe de dubte un aranés formau que creish; possiblement en aguesti moments, tot e èster pòc, superam aqueth escàs 1% d'emplec der escrit en segle XVII. Existís, en Occitan, ua paraula entà definir eth bòrd deth camp que non se trabalhe: era talvèra. En un sens figurat era talvèra a estat emplegat en diuerses circumstàncies. A definit situacions de frontèra, de limit, de separacion, enes qu'ère possible passar d'un endret ar aute damb facilitat, cambiar d'estatus, ... Ena talvèra ei possible passar tath camp deth vesin o seguir trebalhant eth pròpi camp. Des dera talvèra mos podem maitier ath margen de çò que non mos interessè o podem integrà-mos. Joan Bodon, un des mès grani ena

literatura occitana, escriuie en sens figurat que "Es sus la talvera qu'es la libertat...". Daniel Lodo, bon music occitan e occitanista, en tot mèter letra ara musica deth "Chiborlin" e tanben en un sens figurat, parle dera montanha coma dera talvèra: "Sèm pas de Tolosa, ni mai de París; sèm sus la montanha, aquo's nòste país; sèm sus la talvèra, aquo's nòstre país". Aquera possibilitat perpetua d'escuèlher, d'adaptar era pròpia essència e era personalitat ara situacion mès convenienta, d'anar a drete o a quèrra damb facilitat, de traussar lo proïbit, de passar era frontèra senzilhaments perque se vò, d'anar entath camp o gessè-ne entà tornar quan se volgue... aquera possible eleccion facilitada per espciau conformacion geografica a dat libertat ara Val d'Aran e a permetut que trauesèsse es segles damb era mantenença dera identitat... Aqueth espaci damb aqueres condicions ei era talvèra des escrivans e des poètes. Era Val d'Aran a estat sus era talvèra. En aranés era "antara" ei er endrè ath cant dera tèrra trebalhada; serie apruprètz era talvèra. Ei sus era antara que se sémie, e sus era antara que se da eth torn ar arai... Dera antara, en sens figurat, voi parlar en Bramau que ven.

Jusèp Loís Sans Socasau
Institut d'Estudis Occitans - Aran

Se daurís eth periòde d'inscripcion entàs classes de catalan entà adults

Redaccion
VIELHA

Eth Consòrci entara Normalizacion Linguistica amassa damb eth Conselh Generau d'Aran premanissen er inici des còrsi de catalan entà adults que s'impartiràn a compdar deth mes de nove-me.

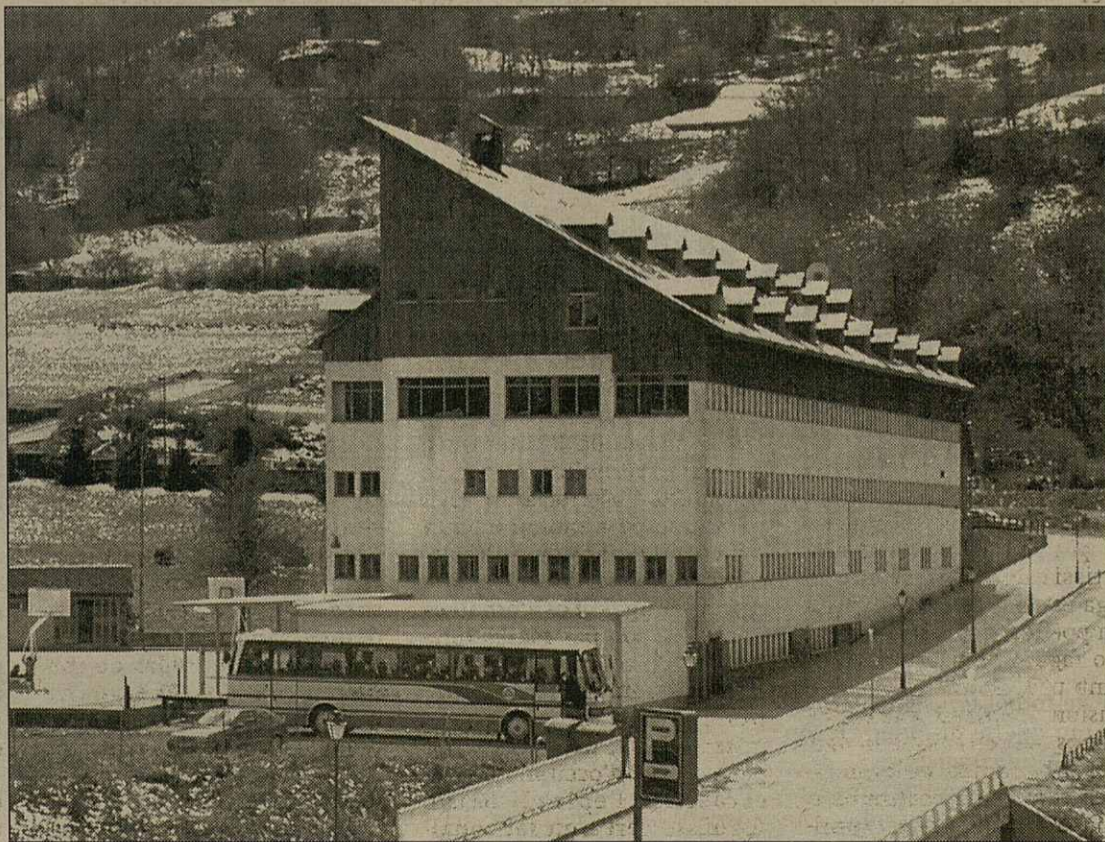
Enguan son previsti de realisar dus còrsi que corresponen ath nivèu lllindar, adreçat tàs non catalanoparlants e un nivèu de coneishements miejans, que correspon ara prumèra part deth nivèu C dera Junta Permanenta deth catalan. Entà establir eth nivèu de cada un des interessats, se poirà realisar ua pròva prèvia que mercarà eth cors ath que se poirà accedir.

Aguesti son adreçadi a tota era poblacion. Ei per açò que

s'an sajat de cercar uns oraris que permeten era assistència ath major nombre d'alumnes en tot tier en compde es oraris laboraus.

Es classes s'impartiràn dus dies ara setmana, deluns e dimèrcles o ben dimars e dijaus, de sèt a nau deth vrespè. Era durada des còrsi, que serà enquiath mes de hereuèr, aurà un totau de quaranta cinc ores lectives. Un viatge acabats, se'n dauriràn uns auti, contunhuacion d'aguesti, entàs alumnes qu'agen superat eth nivèu corresponent.

Per çò que hè ath periòde d'inscripcion era data limit entà apuntà-se a quinsevolh des dus nivèus ei eth 9 d'octobre. Es interessats pòden presentar es sues sollicituds ena Sedença deth Conselh Generau d'Aran entre es 8 ores deth

Ans en darrèr es còrsi se hegen en I.E.S d'Aran e C.E.I.P Garona

maitin e es 15 ores. Eth prètz des còrsi ei de 3.400 pessetes entath nivèu de non catalanoparlants e 9.700 pessetes entath nivèu de coneishements miejans.

En aguest sentit es organiadors an volut auer ua deferèn-

cia damb toti aqueri que se trapen sense faena o son pensionistes en tot reduir es prètz dera matricula en un 50 %.

Un viatge acabat quinsevolh des dus nivèus trigats, es alumnes qu'agen assistit a un 75 % des classes poirà sollici-

tar eth corresponent certificat d'assistència. A mès tanben toti es que supèren era pròva finau deth cors receberàn un certificat d'aqueriment des coneishements. Es classes s'impartiràn enes aules der I.E.S d'Aran e C.E.I.P Garona.

Garona enjós

Article 2: lo Partit Socialista lo vòl conservar

David Grosclaude
LESCAR

Malgrat la redaccion d'un rapòrt a la demanda del primièr ministre, la quations de l'oficializacion o de la reconeissença de las lengas ditas regionalas sembla tancada per de reticéncias a l'interior de la majoritat d'esquèrra e primièr del Partit Socialista Francés.

Òm sap pas encara çò que concluirà Guy Carcassonne, lo jurista missionat per Lionel Jospin a prepaus de l'article 2 de la Constitucion. Deu dire se i a compatibilitat entre la Carta europèa de la lengas e aque-la disposicion constitucionala que fa del francés la sola lenga oficiala dempuèi 1992. Fa ja un mes que lo jurista auria devut remetre sas conclusions mas sembla tardar. Òm comença çaquela de saber çò que son las inencions del Partit Socialista.

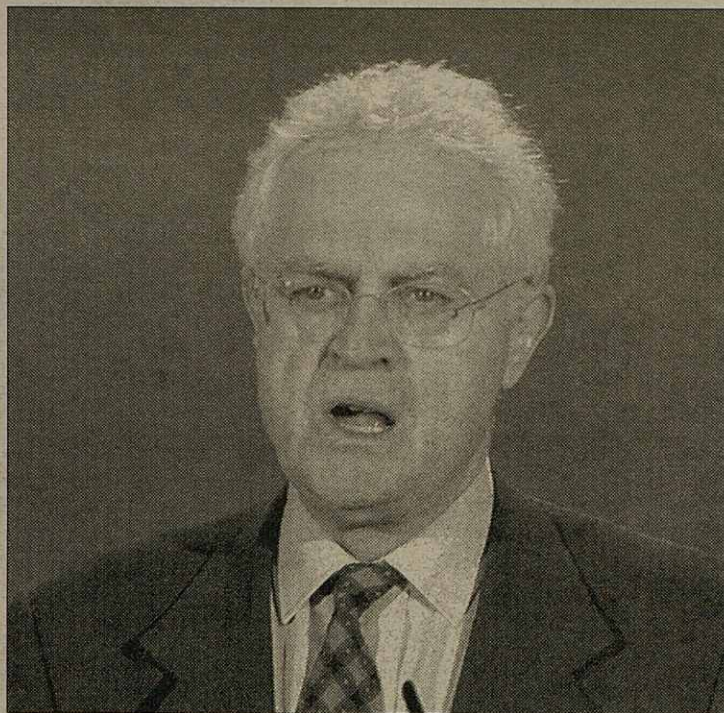
Revision

En un debat sus la question de la lenga bretona François Hollande, lo primièr secretari del PS, declarè fa doas setmanas que la revision de la consti-

tucion e de son article 2 èra pas a l'òrdre del jorn. Sas declaracions las confirmèt un pauc mai tard sus las ondas d'una ràdio bretona.

A la tribuna i èra tanben Bernard Poignant, conse de Kemper e autor del rapòrt sus las lengas ditas regionalas en França. Lo rapportaire precisèt sa pensada en diguent qu'èra pas question "d'oficializar lengas minoritàrias". Las solas declaracions que se podían benlèu interpretar en positiu foguèron frasas coma: "la democracia a de respectar las minoritats e las diferéncias culturalas". Una generalitat qu'engatja pas digun.

Dins la sala se trobava tan-

Lo primièr ministre socialista, Lionel Jospin

"La lenga oficiala tua la minorizada"

Laurà un rapòrt de mai dins la biblotèca del govèrn amb lo que foguèt remès per la comission parlamentària sus la Corsega. Aquel tèxte qu'analisa la situacion globala sus l'isla, parla d'una responsabilitat partatjada entre los còrses e l'Estat. Lo mal es pregond mas, pels que denòncian lo clanisme e las diversas fòrmas de fraudas dempuèi d'annadas, res de nòu vertadierament.

Sus la lenga òm posquèt ansir membres de la comission parlar d'una politica necessària de promocion de la lenga. Lo redactor del rapòrt emprontèt quitament formulas al rapòrt Poignant per dire que la Republica devia ara reconéisser las lengas ditas regionalas e que deuria èstre possible de ratificar la Carta Europèa. Lo desvolopament de la lenga e de la

cultura còrsas fan partida de la ueit prioritats definidas per la comission. Mas sembla una prioritat facultativa pr'amor Jean Glavany, lo president de la comission, explica qu'es pas utile de rendre l'ensenhament de la lenga còrsa obligatòri quitament se "la Republica a tot a ganhar en s'enriquisent de sa diversitat". Aquò fa dire a Max Simeoni lo cap de l'Union del Pòble Còrse, lo partit autonomista: "L'ensenhament facultatiu saurà pas la lenga còrsa. Se metre a l'abric d'aquel principi, parat de vertuts democraticas per la circostància, es fa òbra d'ignorància o d'ipocrisia. Los enquestaires se deurián informar al prèp dels lingüistas. Quan una lenga es minorizada, dins una situacion de diglossia, la lenga oficiala tua l'autra a tot còp..."

Ausit amb preocupacion qualque enamorat dels trobadors e de sa lirica que, emulant Denis de Rougemont, afirmava que l'"amor" l'avián inventat los trobadors occitans. Aquò, coma vosautres—lectors intelligents—sabètz, es tan cèrt coma que l'Edat Mejana nasquèt amb la casuda de l'Impèri Roman.

Malgrat aquò, lo rasonament de Denis de Rougemont èra plan mai prigond que çò que pòt semblar, estent que partissiá de l'ipotèsi que la lenga es ela que crea l'expression poètica, e la lenga occitana o faguèt amb profunditat e amb una granda capitada e difusion. L'actitud scientifica que nos planteja l'istòria dels diferents camps de coneissença coma una ecatomba o coma una naissença espontànèa sens creadors ni intermediaris es eiretièra del positivisme scientific qu'a fondatamentat sos analisis dins de plantejaments catastrofistas sens cap demostracion istorica ni arqueologica: lengas que desapareisson coma se la tèrra n'aguèsse engolit fins lo darrièr parlar; invasions que remplaçan de vilatges entiers e sul pic ont se parla-

va latin ara se parla romanç; miraculosas aparicions de traits lingüistics qu'influéncian o modifiquen una lenga... Sembla coma se los filòlògs se contagiessen de la literatura eroica e iperbolica. Coma se un Rotland aferrat a un còrn e a una espasa sanguinolenta aguèsse eliminat de milierats d'individus parlaires de diferentas lengas. Los cercaires encara se son pas meses totalament d'acòrd se los milantas e milantas infidels mòrts per l'eròi francés èran de musulmans, de basques o, perquè pas? d'occitans. Se per escasença l'episòdi bellic foguèsse cèrt—en fait qualques personas ne dobtan—Rotland, a còps d'espasa e al son del còrn, auria pogut eliminar mai d'una lenga d'aquelas que ne disèm ara "minorizadas". Contra aquestes excesses—non pas lo de Rotland mas aquel dels positivistas—lo filòlòg italian Mario Alinei (*Origini delle lingue d'Europa*, Bologna, Il Mulino, 1996) prepausa una

teoria lingüistica de "continuitat" ont las lengas coexistisson sens laisser de testimònis evidents de la sieuna preséncia, mas de la que deduissem son existéncia per d'indicis nombroses. Seria lo cas—ditz Alinei—de la preséncia d'un *homo loquens* indoeuropèu dins las tèrras europencas anterior a la cultura ellenica, e que seria demostrada a partir de las conclusions reunidas de tres disciplinas disseparadas e independentas: l'indoeuropeistica, la dialectologia "moderna", e l'arqueologia preistorica.

Çò mai interessant d'aquelas teorias d'Alinei n'es l'avançament de las datas de naissença de las lengas romanicas coma l'occitan. Per astre podriam contradire la famosa frasa de Rougemont que l'"amor" nasquèt al sègle XII, amb la lirica trobadoresca e la lenga occitana. Non, l'amor nasquèt fòrça abans (me declari discipule convençut d'Alinei) ja que ni la lenga

occitana ni los trobadors foguèron lo produit d'un mes d'octòbre umide dins un bòsc catalan farcit de roselhons, mas que malgrat que disposèm pas de testimònis escrits degun nos convencerà pas que Guilhèm d'Aquitània quand ditz *Farai chansoneta nueva* "inventà" l'art trobadoresc, e encara mens "l'amor cortés", e o disi pas per sa vida accidentada ni per sas poèsias de ton desvergonhit e que uèi farián venir roges mai d'una persona e ne divertiria mai de quatre.

Reculhiguènt l'argument d'*homo loquens*, sembla inevitable de citar lo filòlòg Michel Banniard (*Viva voce: communication écrite et communication orale de l'Ve au IXe. S. en Occident latin*. Institut d'Etudes Augustiniens, 1992), que a partir dels indicis de lenga oral dins l'Euròpa medievala, apièja l'existéncia d'aquestas lengas romanicas coma l'occitan, ben abans de çò que nos dison ara las istòrias de las lengas romanicas,

ben Kofi Yamgnane lo deputat breton que presidís un grop d'estudi parlamentari sus las lengas. Portèt pas la contradiccion al responsable de son partit e confirmèt pas tanpauc que depausaria una proposicion de reforma de l'article 2, com o aviá promès.

Reflexions

Aquelas declaracions venudas del n° 1 del PS e prepaus de l'article 2 confirman que i a pas per l'ora de vertadièra reflexions sul contengut del rapòrt Poignant. Lo rapportaire deuria tanben explicar çò que vòl dire quan ditz que s'agís pas "d'oficializar" lengas. Es que significa que i aura pas cap de lei? Dins las proposicions que remetèt al primièr ministre l'idèa d'una lei èra evocada.

Amor e lingüistica

Antoni Rossell

demest elas l'occitan. E es que l'"istòria de la lenga"—en aqueste sens—ven una "istòria de la cultura", car en cada moment istoric òm aurà de considerar la dialectica entre lenga e context, encara que siá per d'indicis o per de disciplinas tant alunhadas coma l'indoeuropeistica, la dialectologia "modèrna", e l'arqueologia preistorica. Es per tot aquò que cal pas patir, puèi que l'amor—coma l'occitan—, se l'inventèron los trobadors, es mai vièlh de çò qu'òm pensa, coma es del tot incèrtan que los trobadors e la sieuna poèsia foguèron anellets per la crosada que lo rei francés e lo Papa entreprenguèron contra los albigeses. Aquò ne traitarem dins un article venidor.

Col·labora l'Arxiu Occità
de la UAB

Institut d'Estudis
Medievals.
Edifici B.
08193 Bellaterra (Barcelona)
Telèfon 93 581 11 44
E-mail
arxiuoccita@blues.uab.es

miralhem-mos

“Es vesins de Bausen decidiren bastir un nau cementèri sonque tà Terèsa”

Xavi Gutiérrez e Riu

Pugi tà Bausen un dia quinsevolh, ben d'ora, quan encara non s'a lheuath eth solei per dessus deth Montludè. Eth pòble non se deishè veir des de baish; dilhèu per timidesa s'amague as uelhs deth visitant e tà poder descurbir es sòns mistèris cau pujar tà naut de tot, çò que non ei pas pòga causa. Quan i arribi sembla qu'arrès non s'a lheuath encara; sonque es hilhs dera natura son ja desvelhats en tot profiter aguestes prumères ores abantes qu'eth solei arrage massa fòrt.

En un costat deth pòble i a Coret, a on ua antiga crotz, plaçada en punt mès anautit, sembla competir tamb es naues “creences” d'aguest sègle -es mejans d'informacion- amagades jos era aparència d'antenes de ràdio e television. Mès, ath hons d'aquiu me cride era atencion ua pòna bastida de pèira; e jo que vau tà baish a campar se que i a! Entà sorpresa mia que me trapi tamb un petit cementèri e ua unica hòssa a on dromís eth sòn etèrn ua tau Terèsa que se moric hè ja fòrça ans.

Era bastissa pes sues dimensions sembla òbra des holets deth bòsc e açò me hè a pensar en legendes des tempsi antics. En tot demanà-me qui deuie èster Terèsa e per qué non la enterrèren en cementèri deth pòble me'n torni tà Bausen decidit a demanà-c a bèth vesin.

Entri ena tauèrna, dubèrta mès ueda de gent en aguestes ores deth maitin, e un còp refrescada era gòrja demani ara mestressa, Angèla, peth cementèri de Coret. Aguesta me ditz

Era bastissa sembla hèta pes holets deth bòsc, personatges imaginariis des legendes de d'auti tempsi

qu'era se'n brembe pas dera istòria deth petit cementèri civiu donc ja hè massa ans d'aquerò. Mès me conde qu'en aqueri tempsi eth pòble deuie èster plan mès gran e tamb fòrça

Terèsa ei enterrada en cementèri civiu de Coret

mès gent, non pas com ara tamb cada viatge mens vesins e mès cases uedes e ruinoses, donques ja se sap que “qui non capère eth goterèr, er ostau li què sancèr”, e com que pr'amor dera Guèrra Civiu fòrça gent que se n'anèc deth pòble tà França ja non tornèc jamès, atau qu'a quedat eth vilatge. Bèsse qu'a rason Angela donc peth pòble se ven quakes cases deishades e pardies, e qu'ei domatge que s'age perdut tanta vida.

Era tranquillitat que se respire aquí naut sonque ei trincada de tant en tant per bèth can qu'en tot gèsser d'un cornèr laire ath pas deth forastèr. Era vida i cor a plaser, e es sòns vesins non an jamès temps d'engüejà-se; tostemp i a quaquarren a hèr ena casa, en camp, en

uart...

Ena part baisha deth pòble i a casa Escalèr, a on m'an dit que se i trapi a Marcèl, eth me saberà condar era istòria de Terèsa.

È era sòrt de trapà-lo en casa, donc acabe d'arribar de Vielha. Marcèl, ja jubilat, encara a ahèrs des que aucupà-se, com portar eth bestiar dera casa tamb eth sòn frair. Quan li demani per aquerò de Teresa me ditz qu'eth se'n brembe de ben pòga causa e sonque d'auèc entenut a condar as sòns pairs.

Segon sembla, resulte qu'es dus joeni, andús deth pòble s'estimauen e qu'arribat eth moment se volgueren maridar, qu'ei çò que se hège en aquera epòca. Mès ena visita que heren ath capelhan, aguest les diguec que non los podie pas maridar pr'amor qu'èren cosins. Segon expliquen es istoriadors qu'an estudià eth tèma, en aguesti cassi calie demanar “dispensa” a Roma, qu'èr un permís que balhaue era Glèisa as parents que se volien maridar entre eri; mès eth donatiu que calie entara tramitacion der expedient ère de massa sòs, çò qu'empedegauè as classes praubes de pagà-lo e atau podè-se maridar.

Tanben me ditz Marcèl que Terèsa

e eth sòn cosin, a despiet dera negatiua deth capelhan, se maridèren peth civiu e viueren amassa, çò que deuie èster “pecat” as uelhs dera Glèisa. Sembla èster qu'as pògui ans Terèsa moric e ara ora d'enterrà-la eth capelhan non la deishèc enterrar en cementèri deth pòble pr'amor que non s'auie maridat cristianament, tot e qu'èr batiada pera glèisa.

Ei per açò que dauant aguesta injustícia es vesins deth pòble, en un acte de solidaritat, decidiren de bastir un nau cementèri sonque tà Terèsa, tà qu'aguesta auesse ua sepultura com cau. Dit e hèt: tamb era colaboracion de toti, en quaranta ueit ores eth cementèri siguec prèst: parets e pòrta; e ath costat dera hòssa i plantèren ua “sapieta”, mès auè ja non i é.

E qu'ei per açò que Bausen a dus cementèris. E atau m'ac a condat Marcèl tamb uns veires de vin dessus dera taula, perque com ditz eth: “pan e vin hèn camin” e a jo encara me cau tornar tara “capital”.

Propietari:
JOSEP ALTADILL GONZALEZ

Establiment Gourmet
Pinxos - Tapes
Bodega (criances, reserves
i grans reserves)
Productes de la Vall
Menjar preparat per emportar

Passeg dera Libertat, 5 • Vielha
Tel./Fax (973) 64 08 82
25530 VIELHA (LLEIDA)

EMPRESARI O TRABALHADOR:

- ✓ S'as un projecte d'empresa o autonòm.
- ✓ S'ès capaç d'amià-lo damb exit te podem ajudar.
- ✓ Plan d'empresa, finançament, subvencions.

J. TOLO E ASSOCIATS, C.B. Tel. 973 64 21 58